

*Запровадження інтегрованого підходу до навчання
в закладах дошкільної та початкової освіти*

---

finansowymi rodziców — ciężko przekroczyć. Musi się posilkować olbrzymimi możliwościami jakie daje nowoczesna technologia, Internet, lokalna biblioteka oraz pomysłowość organizacji sytuacji dydaktycznych przez nauczyciela, lub wykorzystanie różnych form wsparcia dla dzieci o szczególnych potrzebach edukacyjnych.

Nauczanie zintegrowane wymaga od nauczyciela poszukiwania i doboru takich sytuacji dydaktycznych, które pomogą dzieciom w samodzielnym zdobywaniu wiadomości i nabywaniu kompetencji społecznych sprzyjających poznawaniu świata. To nauczyciel powinien tworzyć dziecku warunki do powstawania w umyśle dziecka holistycznego obrazu rzeczywistości poprzez dostrzeganie, analizowanie, porównywanie, syntezywanie, abstrahowanie, nazywanie i rozwiązywanie problemów, sytuacji. Nauczyciel powinien łączyć możliwości środowiskowe (edukacyjne, kulturalne) z potencjałem tkwiącym w dziecku, by go rozwijać, poszerzać i pogłębiać.

Trzeba tu szczególnie podkreślić, że to od nauczyciela i jego organizacji procesu dydaktycznego będzie zależeć, czy dziecko po zakończeniu edukacji na poziomie klasy III szkoły podstawowej osiągnie zamierzone cele wynikające z programu kształcenia i dziecięcych aspiracji edukacyjnych, i czy wyniki te będą niezależne od środowiska miejskiego czy wiejskiego, w którym usytuowana jest szkoła.

**ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ «MIND-MAP» У ПРОЦЕСІ
ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ**

Бадер С.О.

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка
E-mail: Svetmira23@meta.ua

Реформування сучасної системи освіти, зокрема, її початкової ланки, вимагає перегляду провідних підходів до процесу професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів. Це зумовлено модернізацією змісту освіти в початковій

*Запровадження інтегрованого підходу до навчання
в закладах дошкільної та початкової освіти*

школі, орієнтацією на інтеграцію як провідну освітню стратегію. Саме тому, використання технології Mind-Map (інтелектуальної карти) у навчальному процесі вишів є актуальним та дозволяє формувати у студентів уміння та навички аналізувати, узагальнювати, структурувати різний за змістом та обсягом матеріал, вчитися планувати тематичні дні, тижні та уроки на основі інтегративного підходу.

Проблема використання Mind-Map-технології в освітньому процесі представлена в роботах закордонних (Т. Б'юзен, Б. Санто, Б. Твісс, Р. Фостер, В. Хартман, Й. Шумпетер) та вітчизняних (Н. Гавриш, І. Кіндрат) учених та ін. Натомість, практичного доопрацювання потребує проблема використання означеної технології у процесі професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи.

Отже, метою розвідки є теоретичний аналіз дефініції «Mind-Map-технологія» та характеристика шляхів її використання у процесі фахової підготовки майбутніх учителів початкових класів.

Так, «Mind-Map» (або інтелектуальна карта, інтелект-карта, радіальна карта знань, блок-схема, асоціативна карта, ідейна сітка) — технологія, яка дозволяє схематично подати матеріал, що об'єднаний певною темою на засадах інтеграції різних галузей знань [1]. Ґрунтовний аналіз довідкової та наукової літератури дозволяє визначити сутність поняття «Mind-Map» як:

- технологію навчання, метод візуалізації інформації, яка структурується відповідно до певної теми; метод структурування ідей, концепцій з використанням графічних записів;
- спосіб викладання навчального матеріалу;
- креативний інструмент, що дозволяє генерувати нові ідеї.

Як бачимо, технологія «Mind-Map» дозволяє інтегрувати різні галузі знань навколо однієї теми, що є принципово важливим у контексті модернізації початкової школи на основі інтегративного підходу до змісту освіти. Саме тому, майбутні вчителі-початківці мають опанувати технологію складання «Mind-Map» у процесі фахової підготовки.

Відправною точкою побудови «Mind-Map» є центральна ідея або об'єкт, що є дуже зручним при плануванні тематичного

**Запровадження інтегрованого підходу до навчання
в закладах дошкільної та початкової освіти**

дня (тижня) у початковій школі або конструюванні інтегрованого уроку. У процесі створення інтелектуальної карти окремі елементи теми пов'язуються асоціативними зв'язками. Так, провідна ідея (тема) розміщується у центрі аркуша та зазвичай виділяється певним кольором або геометричною фігурою. Асоціативні складники розташовуються поряд на так званих «гілках» — це головні аспекти єдиної теми, від яких розходяться більш дрібні гілки. У подальшому їх можна пов'язати відповідно до логіки конструювання інтелектуальної карти [2].

Технологію «Mind-Map» у роботі з майбутніми вчителями початкових класів найбільш доцільно використовувати під час узагальнення матеріалу лекцій, на практичних та семінарських заняттях (для планування тематичного дня, тижня у школі, розробки інтегрованих уроків), під час підготовки до контрольних точок, у процесі науково-дослідної роботи тощо.

Виходячи з вимог нової української школи доцільно застосовувати технологію «Mind-Map» під час проектування тематичних днів та тижнів. Такий підхід передбачає реалізацію низки етапів, зокрема: теоретичного (визначення провідної теми та споріднених підтем), оцінного (аналіз запропонованого матеріалу на предмет доцільності та можливості його використання в початковій школі, визначення шляхів інтеграції змісту запропонованого матеріалу), методичного (визначення предметів, їх програмного змісту, провідних видів діяльності з дітьми в межах уроку для засвоєння певної теми).

Наприклад, центральна тема тематичного дня (тижня) — «Здоров'я». На *теоретичному етапі* добираємо максимальну кількість асоціацій ключового поняття («харчування», «вітаміни», «сон», «режим дня», «гігієна», «спорт», «розслаблення» тощо). Кожен з блоків студентам пропонується розкрити окремо, позначаючи його іншим кольором. Так, блок «харчування» варто розглядати через підблоки «корисна їжа», «шкідлива їжа», «напої», «отруйна їжа» і т.д. Зазначимо, що складання інтелектуальних карт для розробки інтегрованих уроків є більш продуктивним під час роботи студентів у невеликих групах (до 5 осіб).

Запровадження інтегрованого підходу до навчання в закладах дошкільної та початкової освіти

Для побудови інтегрованого уроку важливо залучити максимальну кількість асоціацій з провідною темою, які можна не лише записувати, а й зображувати графічно. Практика доводить, що максимальна кількість відгалужень від певного блоку не має перевищувати 5–7, тоді карта легко сприймається.

Оцінний етап передбачає експертну роботу з вже готовою інтелектуальною картою, під час якої студент має відповісти на питання: яка інформація є цікавою та доступною для молодших школярів; що може стати змістовним наповненням уроку; в межах яких предметів традиційно подається така інформація; які з них можна поєднати (інтегрувати); які види діяльності запропонувати дітям для дослідження інформації, та які ресурси необхідно залучити для підготовки та проведення уроку [3].

Даний етап роботи з інтелектуальною картою дозволяє майбутнім фахівцям будувати стратегічну лінію щодо планування уроків, поєднаних єдиною темою, упродовж дня (тижня); опановувати навички змістовної інтеграції.

На *методичному етапі* майбутнім учителям пропонується визначити назву предмету відповідно до кожного блоку інтелектуальної карти (наприклад, блок «харчування» — «Основи здоров'я») та прописати програмові завдання до кожного з них, відповідні форми та методи роботи з молодшими школярами, необхідні ресурси (обладнання, медіа-засоби, роздатковий матеріал тощо).

Як бачимо, методичний етап передбачає конструювання сітки уроків відповідно до обраної теми, де майбутні вчителі набувають навичок визначати мету, завдання, провідні види діяльності з дітьми у межах уроку; необхідні для цього ресурси.

Отже, технологія складання інтелектуальних карт дає змогу майбутнім вчителям початкової школи, з одного боку, вдало систематизувати та узагальнювати значний обсяг навчального матеріалу, розвивати творче мислення, з іншого — вчитися планувати інтегровані уроки в межах професійно зорієнтованих дисциплін, починаючи з перших років навчання у виші.

Література

1. *Шахіна І.* Використання ментальних карт у навчальному процесі / *І. Шахіна, Медведєв Р.* // Наукові записки. – Вип. 8. –

*Запровадження інтегрованого підходу до навчання
в закладах дошкільної та початкової освіти*

- Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти.– Ч. 3. – 2015. – С. 73–78.
2. Бьюзен Т. и Б. Супермышление / Пер. с англ. Е. А. Самсонов. – 2–е изд. – Минск: Попурри, 2003. – 304 с.
3. Інтегроване навчання: тематичний і діяльнісний підходи. Ч. 2. – [Електр. рес.]. – Режим доступу:
<http://nus.org.ua/articles/integrované-navchannya-tematychnyj-i-diyalnisnyj-pidhody-chastyna-2>

**ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ ДО
НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ТА
ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

Барінова Н.О.

Старокривинський НВК «Дошкільний навчальний заклад – школа I-III ступенів» Славутської районної ради Хмельницької області
E-mail: [bno71640@gmail.com](mailto: bno71640@gmail.com)

Особливістю сучасних знань є їх інтеграція. У дітей досить рано з'являється свій «образ світу». При всій недосконалості він має суттєву характеристику — цілісність сприймання довкілля. Зі вступом до дитячого садка чи до першого класу ця цілісність, на жаль, починає руйнуватись через «суворі кордони» між окремими розділами програми або предметним викладанням «вузькими» спеціалістами (викладач образотворчого мистецтва не має уявлень щодо того, чим займалися діти на попередньому уроці). Тому знання, які одержують діти, мало пов'язані між собою (на занятті з малювання діти малюють «Дівчинку в зимовому пальті», а на аплікації — викладають «Качечку»).

Якісно новий рівень синтезу знань дітей — це інтегровані заняття, інтегровані уроки, які об'єднують навколо певного заняття чи теми різномірні знання. Синтез цих знань дозволяє досягти різнобічного розгляду об'єкта, показати взаємозв'язок явищ, інтенсивно формувати у дитини розумові операції аналізу, порівняння, узагальнення тощо. Особливо це важливо для